

УЗДИСАН ЗА ЗЛАТОЮМЪ.

I.

Лѣпа вило, добра вило,
Коя пѣвашъ у горници,
Буди мени посестрима,
И посуди мојој жици
Пѣсму нѣжну, пѣсму мило,
Да изяснимъ любовь силну,
Коя пали мое груди,
Пѣсму мени о посуду!

II.

Ако допре моя пѣсма,
Кудъ е болно срце шалъ,
Хвала теби добра вило!
Среѣна моя голема е. —
Голема е среѣна моя
И доброта, вило, твоя,
Ако мене, сестро сладка,
Текъ разуме моя Златка.

III.

Дѣво мила, звѣздо сѣйна,
Облюбљена моя Златко,
Ты си лица красна, байна,
А име е твоє слатко,
Тко те знаде свакъ те хвали
И сувнише обожава,
А на болномъ моме срцу
Слика твоя вавѣкъ спава.

IV.

Шта ће бити јошть одъ тебе,
Ой сирото срце мое,
Са многима тимъ желѣма,
Што с' у теби вавѣкъ гое? —

Шта ће бити са тимъ боломъ,
Кон тебе саде пара,
И радости сладке твоє
Кобно гнязи, и обара.

V.

Ако допре пѣсма моя
До срдашца драге дѣве,
О, тада су све сувнише
Испунѣне мое желѣ. —
Я нежелимъ у рай стићи,
Кадъ текъ очи смеѣ подићи
На лѣпоту тогъ облика,
Гди се види райска слика.

VI.

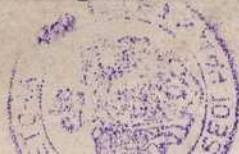
А некъ буде да одбацн
Дѣва моя любовь свету,
Онда сте ми добродошле
Горке муке све на свѣту!
Вѣковитый боль и туга
Некъ ми буду до два друга,
Не бы л' што пре прѣа ова
Разпала се збогъ болова.

Боривой Атлантиѣ.

ЧОВЕКЪ И НОВАЦЪ.

Одъ Јов. Балукчиѣа.

Богъ е саздао човека, да га овај хвали и слави; а човекъ е изъ метала измыслио ковати новацъ, да га овај хвали и слави. И какогодъ што е Богъ човека саздао по образу и подобию свомъ, т. е. какогодъ што е Богъ надъ цѣломъ „вселеномъ“, тако да е исто человекъ надъ овомъ земљомъ господарь; исто е тако и человекъ по свомъ образу и подобию новацъ ско-

вао, да е надъ целомъ земљомъ па и надъ нѣмъ самымъ господарь.

Богъ да човеку животъ, па како съ нѣмъ управи; а среѣа му да новца, па како съ нѣмъ управи. Ако му родители животъ и здрављъ не само чували, него и научили буду, како ће одъ младости до старости на иста пазити и умешно живити, онъ ће среѣанъ и дуговѣчанъ быти; исто тако, ако му новца не само стеку, него га јошть и науче стеѣи и стечено умешно уживати, неће, доклегодъ е живъ, осиромашити. Онъ ће животъ свой законимъ и дречнымъ подмладкомъ, а остављено му главно поштенымъ и умешнымъ занатомъ умножити Овай човекъ и кадъ умре, споменъ у подмладку, а ако се наслѣѣеномъ главниномъ и сарани, припадакъ остане му. Подмладакъ му е, одъ снажногъ, никаквимъ неваљалствама животъ свой и здрављъ неогорчавајућегъ родителя роѣенъ, дречанъ, и, никаквогъ неваљалства родительскогъ печать на себи неносеѣи, мора дуговѣчанъ быти: а имаѣ, кое му е одъ отца остало, поштенымъ путемъ и трудомъ стечено е, као права мука, сладко и пробитачно быт-ће. — Напротивъ тога онай човекъ, когъ родители у време дѣтинства нѣговогъ на здрављъ му мотрили нису, а јошть маѣ на исто, доклегодъ е живъ, да пази, учили га, мора назаданъ са здрављемъ и краткогъ вѣка быти; исто тако, комъ човеку родители Богъ зна какво благо оставе, а не науче га исто умешно уживати, и своимъ трудомъ и мукомъ принављати, благо то за мало времена траяти и проѣи мора. Овай кадъ умре, подмладакъ му жигъ несмотреногъ живота родительскогъ, и непазена на свое здрављъ до раногъ гроба свогъ носи; а сувише у съ туѣимъ уздисанма сазиданой куѣи неседи.

Ово су два права пута, одъ кон свакой человекъ еднимъ, коимъ се упуту, са найроѣенимъ путникомъ своимъ, новцемъ, докъ е живъ путуе; а странпутице су ове: 1) Болестъ, у кою человекъ, приликомъ каквомъ на здрављъ свое забравивши, падне и пролежи; новацъ е мимо чбага или у подеранъ истый спуштень и изгубљень. 2) Што е она болестъ, кое человекъ покрай свегъ чувана, дакле искушеніемъ Божиимъ, достане; то е новацъ праведно стечень изгубљень. 3) Человекъ у невольной служби за слабу плату, есть новацъ узъ жеиу примљень. 4) Человекомъ у лудилу, беспилу или падаюћой болести учинѣна штета, и пр. упалѣна куѣа и нарушено здрављъ тѣлесно, есть новацъ прокартанъ.

5) Человекъ безъ подмладка, новацъ у воду бачень. 6) Свѣта одрекавшій се человекъ, есть ѣупъ новаца у земљи закопанъ. 7) Непрїателѣмъ заробљень человекъ, новацъ е у рукама тврдице. 8) Человекъ, кон велико што скриви па се незна, есть новацъ подъ облигаціомъ одъ варалице и разпикуѣе, безъ сведока и хипотеке, издатомъ. 9) Человекъ, кон у право име погине, есть новацъ (банкнота), коіомъ лулу запале. 10) А ако е кривъ человекъ погинуо, то е штета на неправедно присвоенномъ новцу. 11) Кон се своевольно убіе, удави или обеси, то су новци около стары и маловажны парница адвокату издани. 12) Люди су различне важности а новци вредности; лажљивы людїи па и новаца има. Инвалиди су подеране банкноте и т. д. и т. д.

Изъ свега овогъ до-садъ реченогъ види се:

1) да никакве две ствари на овомъ свѣту немогу една съ другомъ тако слично узпоредити се, као што се новацъ и человекъ*) могу; 2) да е истинита наша пословица: „ако сло ты браѣа, нису кесе сестре,“ ерѣ братъ да ти га е мати посто путїй родѣла, неможе быти роѣенїа одъ кесе; 3) да пословица Србска: „лепа рѣчь гвоздена врата отвора“ ништа невреди, ерѣ у данашня времена новацъ свѣ ради, онъ самъ и пали жары; и 4) да онай, кон има новца, свашта е, а кон га нема, ниодашто е, ерѣ пословица вели: „богато мудро, одевено лепо,“ а за овимъ двома савъ свѣтъ грамзи.

ИЗВѢСТІЕ

о Брзуюкомъ Буквару и Живословной Шгицы.

(Продуженїа.)

Кадъ самъ са словима овако готовъ быо, зажелимъ мое изобретенїю объявити и саобштити свету, да се баръ приватни учительи нѣмиползую и себи па и децы трудъ олакшаю. За-

*) И то самогъ човека разумѣти валя; женске па ове странпутице непапазе, ерѣ женско е одъ постана свѣта па и дандани како природоѣ тако и важношю одъ мушкарца другоячїе; па зато су стары женске ниодашто држали, горе (ѣ) него мы садъ. Мы сло одъ оны у томе само различїи, што су оны збогъ природне слабости оженскїа слабо напомявали, а мы опеть за ову само, кон новаца нема и неразбирамо; него всмо ли намѣрив женити се, за куѣу и за новце пытамо, а за женско лепо се лако погодити. Кодъ простоте е наше нешто другоячїе; она опеть пошто погодн се съ отцемъ, и што више новца у куѣу дав, болю добыл; еле овамо — онаво, женско ништа невреди; неосуѣймо дакле старе и непросвѣтлене народе.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

то према станю и годинама мои будући ученика Недельне школе, саставимъ поменутый Букварь, расделивши га на 40 часова. Садржаніе є нѣгово слѣдује:

I. Познанањ малы, стоєћи' слова по нѣиовомъ гласу, уподобляванѣмъ и написиванѣмъ.

II. Саставлянѣ слова по нѣиовомъ гласу.

III. Разставлянѣ речій на слова по нѣиовомъ гласу.

IV. Изустно (на память) написиванѣ слова и слогова.

V. Читанѣ по слоговима или слаганѣ.

VI. Познанањ велики' слова, коя се одъ малы разликую.

VII. Познанањ лежећи слова, коя се одъ стоєћи разликую.

VIII. Разставлянѣ речій на слокове.

IX. Разликуюћи знацы и скраћене речи.

X. Печатана грађанска мала и велика слова съ нѣиовымъ наименованѣмъ, по азбучномъ реду.

XI. Рукописна мала и велика слова по реду.

XII. Печатана мала и велика црѣвено-Славянска слова по реду.

XIII. Числа обшта грађанска съ нѣиовимъ изговорима, успоређена съ числами Римскимъ и црѣвено-Славянскимъ.

XIV. Таблица умноженія.

XV. Писмо ученика Недельне школе къ родительима, кое осимъ предизложеногъ, може за правацъ служити наставницима, предавающимъ по овомъ способу.

Желећи овай букварь увести у Недельне школе, као явно заведеніе, поднео самъ га на прегледъ и одобренѣ Высокосл. Попечительству Просвѣщенія, и ово є средствомъ Одбора свога истый прегледало и одобрило.

Међутимъ започеле су се быле Недельне школе, и я самъ за мой предметъ (познанањ слова и читанѣ) добио преко 150 ученика, кое самъ морао сместити у две собе, узевши Г. Никола Јовановића за помоћника, кои' є такође по момъ начину и то врло ревностно азбуку предавао. Ученицы наши, међу којима є было неколико, кои су негда учили слова на ова позабравляли, очекиваюћи одъ насъ, да їи учимо: Азъ, буки, вѣди, глаголъ, слово и т. д., немало су се зачудили, кадъ су одъ насъ чули, да та слова треба изговарати: а, бъ, вь, гь, съ, па су неки одъ нѣи, особито кои су негда по старомъ

обычаю учили, по вароши говорили: мы нећемо ништа научити одъ овы наши учителя; они насъ неуче: Азъ, буки, вѣди; него насъ уче, да бучемо, да гучемо и да сичемо! Нашто намъ то?

Разумевши за ово, трудилисмо се избити имъ изъ главе сумню и увѣравали їи, да ће они, само ако сваке неделѣ у школу на време уздолазе, и што имъ се покаже, узлазе и приме, научити за шесть неделя (кадъ їи седмый путь у школи видимо) сва слова са штице и безъ штице написати и изговарати, и да ће неки одъ нѣи моћи записати свое име. А јошъ су се болѣ уверили о нашої искренности, кадъ самъ одма друге неделѣ у школу довео мога сына, кои є већъ по момъ начину знао полагаю сваку речъ (разставивши є на просте гласиће) прочитати и на изусть написати. Н. пр. я самъ му на табли написао: *Богородица*, и онъ є найпре у овой речи свако слово по реду на гласъ исказао (Бъ о гь о рь о дь и ць а) на саставіо и изговоріо Богородица. А кадъ самъ му казао, да напише свећа; онъ є найпре ту речъ на свое просте гласове (съ вь ѣь а) разставіо, па ове гласиће (безъ ъ) пописао и имао речъ свећа.

(Конацъ слѣдує.)

Л Е К Ц И Я,

Како се може списателѣмъ постати.

Драгій мой! Я видимъ, да ты на силу Бога хоћешъ да будешъ Србскій писатель, те натежешъ и мучишъ се свакоко. Да бы у овой тежњи, коя те одвећъ яко вапниѣ, лакше и болѣ успѣвао, я ћу ти одну лекцію дати, по којой ако се узвладашъ, ямачно ћешъ бити жеңиљный и првый писатель у Србству.

Кодъ изображены народа писатель, кои ће на полю литературе да ради, слѣдовательно кои ће да буде народный учитель, треба да се изучіо и да зна языкъ, коимъ пише, и граматикку истога. Кодъ насъ є то излишно. Ты, ако и неси ништа учіо, само ако єв, ма служећи по трговини и тако ходаюћи по свѣту, случайно научіо кои странъ языкъ, ако и не савимъ основано, „зарези перо, па пиши по своме вкусу, како ти кадъ изъ пера истече.“ И нарочито гледай, да се прво у новинама дашъ чути. За кою стваръ незнашъ Србеку рѣчь, скуй кабву нову, само нека є корена Славенскога, ма изпала Богъ зна какова награда. Што више имашъ у твоє саставку новы склованы рѣчій, тимъ ћешъ се већма показати као важанъ филологъ у Србству, ако ћешъ и по себи бити „дебела незналица.“ Ништа зато. — Кадъ штогодъ предумешъ писати, гледай да се покажешъ

да си свуда кодъ куће, само не кодъ свое куће, да знашъ за свашта савѣтъ, само не за свой гадъ, да знашъ све болѣ начинити, само да нећешъ самъ да си болѣи; па да бы се јоштъ важни показао, стави се на главу, само своју главу немай на правомъ мѣсту. А ово ћешъ најболѣ постићи, ако станешъ о езъку философирати. Ту наравно и самъ ништа не разумѣшъ, па те неће ни други разумѣти; а наши прости люди, кадъ чуо кога говорити, ког немогу разумѣти, веле за нѣга, да високо говори и да е ученъ човѣкъ; и тако ћешъ ты кодъ простоте бити ученъ, премда ћете учени люди држати за глупака. Ал' за то ты немари ништа; шта може вика поедяны према слави множини? Философирајући о езъку нашемъ, дотерай га на правила туђега езъка, коме мыслишъ да си вѣштъ, непазећи што свакиъ езъкъ, па и нашъ, има своя особита свойства и што се сви на еданъ валушъ дотерати немогу. Шта е теби стало до те себине езъка нашега: ты се само покажи, да стране езъке знашъ, а нека си *in patria tua peregrinus*. Далѣ наведи примѣре изъ други сродны езъка, чимъ ћешъ показати да знашъ све Славенске езъке, ког на твою срећу слабо кои писатель Србскій зна, па ћешъ тако ты бити првый надъ свима њима. А будући да и самъ незнашъ ни еданъ Славенскій езъкъ, па ни Србскій (за вѣга самъ ти напредъ казао, да га неморашъ знати): то отиди космъ прѣтелю, за кога знашъ, да по мало разумѣ ког Славенскій езъкъ, па поведи съ њиме разговоръ о Славенству, добро пазећи шта онъ говори. Њгове рѣчи угуби тврдо, па кадъ одешъ кући, ты ий таби употреби у свой саставакъ, ма наопако было. Шта ти е до тога стало? — Тако и за подкрѣпљеніе твога мнѣнія наведи мысли други учены людий, и стара писма, ког ты истина ниси ни видіо, а неколко читао, ал' си чуо за њи, ако и не башъ сасвимъ основано. Па тако кадъ штогодъ напишешъ, однеси учреднику: онъ ће сировахъ, будући да ништа друго ни одъ кога нема, а самъ за све доспѣти неможе, за неволю примити и твою навазу, ал' ти неће хтѣти наготу изложити подсмѣху свѣта, него ће ти баремъ итнѣ мало угладити и интерпункціе ставити. Зашто ты не треба да знашъ ни гдѣ ког интерпункція долази, премда за ово дѣца у основнима школама добуваю розге. Будући пакъ да ты непознаешъ ни Србска писмена, нити се она теби допадаю, то можешъ писати и латинскимъ, а ако хоћешъ — и глаголичкима, особито за новине, па учреднику препоручи, (а немой га молити, зашто достоинство твое немате ни

предъ кимъ понизити,) да препише, па после ако бы те ткогодъ на какавъ одговоръ позвао, и. пр. за неосновано исвѣстіе о космъ засѣданію ученога дружтва, ты одбади то одъ себе, а на учредника сву кривцу бади, како ћешъ ты изнадъ свакога ударца остати; па шта више, јоштъ гледай, да учредника томъ приликомъ съ киме завадишъ, немарећи, што ће те доцнѣ савѣсть гризти. Немой и никакву прилику да пропустишъ, гдѣ бы се могао показати као важанъ полемикеръ или оцѣнителъ чин: гледай, да у свакој чорби будешъ мирофія. И. пр. ако видишъ, да се двоица о каквој књижевној ствари препиру, ты стѣни међу њи као посредственикъ, ил' болѣ — као судія, ал' немой ни едномъ да дашъ за право, во сатирай обонцу, како бы себи већій ауторитетъ придобыо; зашто ты треба себе да бронишъ међу *numina majorum gentium*, па на све остале са твое высине съ њѣкимъ презираѣмъ да гледашъ, немарећи, што ће ти се разумни люди смѣяти. — Па кадъ што предумешъ писати, немой ни чекати, докъ цѣо чланакъ свршишъ, него чимъ толико напишешъ, што у едномъ мѣсту новина изићи може, то предай учреднику, да таки печата, зашто кодъ тебе то све мора лако њи — као изъ рукава. Нити учреднику казуј колѣкій ће ти чланакъ бити; зашто кадъ бы му казао, да ће ти чланакъ изићи врло великій, онъ ти га небы првио, а теби треба да е за тимъ стало, да се печата, немарећи што ћете се онъ на концу ратосилати, кадъ види, да ти се чланакъ отегао као гладна година. И тако три четири мѣсеца непрекидно писати можешъ, ништа зато, што ти мысли неће една изъ друге тећи и све у саюзу бити. То за тебе нека су маленкости. Нека е само написано, ма како было, и што више, то е болѣ.

Ово ти е, драгіи мой, лекція о писательству. Съ њомъ проучи јоштъ и оно, што у Србско-Далматинскомъ Магазиу (мыслимъ) г. 1837 пише: „Како се књиге граде?“ По тима се правилима владай, па ћешъ *magnifique* бити писатель Србскій — *par préférence*. Баремъ ћешъ о себи тако мыслити. Па кадъ си ты у твојој глави увѣренъ, шта ти е бриге, што паметни люди противно о теби говоре. Ты само уврти себи у главу, да знашъ свашта, и о свачемъ пиши, а кадъ те ткогодъ стане критизирати, ты се владай, како ти е ономадне г. Матія Банъ препоручио.*)

Ако ти се ова лекція допадне, я ћу ти и другу дати: само ми се яви.

Препоручујући се твојој охоти, и желећи ти добаръ напредакъ, есамъ

твой услужный,
Милошъ Поповиѣ.

*) Види у № 17 Подунавке: Критикословно.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правителственој Књигопечатни у Београду.